

Tartu Linnavalitsus
Raekoda
50089 TARTU

20.02.2023 nr 21.2-4.1/11156

Ülevaade hallatavate asutuste kodulehtedest

Töö eesmärgiks oli saada terviklik ülevaade linnavalitsuse hallatavate asutuste kodulehtede turvalisusest ja haldusest ning sisu vastavusest avaliku teabe seaduse nõuetele. Kodulehed võivad olla üheks turvariski allikaks. Hooldamata koduleht kogub järjest turvaauke kuni võib lasta läbi ründe.

Töö koostamiseks hinnati asutuste kodulehti ja viid läbi küsitlus. Küsitluse tulemusena laekunud info puudutas kodulehtede haldamist ja selle rahalist kulu.

Enamus asutustest ostavad sisse kodulehtede majutus- ja hooldusteenused. Valdavalt toimetavad asutused sisu poolega ise, üksikud asutused ei saa ise oma kodulehe sisu uuendada. Probleemina koorus välja alarahastatus.

Iga asutuse juhi vastutus on hoida oma asutuse koduleht turvalisena, info aktuaalsena ja nõuetekohasena, selleks tehti järgmised ettepanekud:

- tõsta kodulehtede turvalisust ja tagada regulaarsete uuenduste tegemine;
- kavandada eelarves vajalikud vahendid;
- kontrollitud ulatuses on avaliku teabe seaduse nõuete täimises vaja pöörata tähelepanu eelarve, eelarve eelnõu ja eelarve täitmise avalikustamisele; samuti dokumendiregistri olemasolule ja juba avaldatud dokumentide või info kaasaegsena hoidmisele.

Linna infoturbejuhil panna kokku meeskond, et koostada ja teha asutuste juhtidele kättesaadavaks nõuded kodulehtedele turvalisusele ja vajadusel stiilile.

Siseauditi osakond tänab osapooli koostöö eest.

I Sissejuhatus

Alus: Tartu linnapea 18.03.2022 käskkiri nr 15, millega kinnitati sisekontrolli osakonna 2022. a tööplaan.

Läbiviija: siseauditi osakonna peaspetsialist Aune Visnapuu.

Eesmärk: saada ülevaade linnavalitsuse hallatavate asutuste veebilehtedest.

II Metoodika

Ülevaate koostamiseks kasutati järgnevaid meetodeid:

- tutvumine valdkonda reguleerivate õigusaktidega;
- küsitlus;
- kodulehtedelt andmete kogumine;
- kogutud andmete analüüs;
- vestlused ja intervjuud.

III Taustainfo

Asutuse kohustus pidada veebilehte tuleneb avaliku teabe seadusest (edaspidi [AvTS](#)). Kodulehe andmed peavad olema aja- ja asjakohased ning tagada tuleb lehe turvalisus. Arvestada tuleb, et asutuste veebilehed on osa linna avalikust kuvandist.

Töö ulatus: 61 linnavalitsuse hallatavat asutust. Asutuste koguhulgast on välja arvatud VOCO; asutus Tartu Kalmistud ja Tartu Linnatransport, kuna nende info on linna kodulehel; ning hiljuti auditeeritud Anne Saun.

Kõigil asutustel on kodulehed ja need on kättesaadavad ka mobiiltelefonis. Asutuste kodulehed on väga eriilmelised.

Asutuste kodulehtede jaoks ei ole linnal ühtset stiiliraamatut. Nõustamine on olnud haldava osakonna pärusmaaks. Haridusosakond on 2017. a koostanud oma hallatavatele asutustele üldised juhised, eraldi koolidele ja koolieelsetele lasteasutustele.

Ülevaate fookuses on asutuse põhileht, näiteks ei ole analüüsitud Tartu Spordi ja Tiigi Seltsimaja teisi kodulehti, mis on loodud asutuse muu tegevusega seotud eesmärkidel.

Veebilehtede iga-aastane hooldus tagab veebilehe ajakohase ja turvalise hoidmise, tehtud peavad olema vajalikud versiooni- ja turvauuendused. Ei ole piisav, et kodulehe arendus tellitakse sisse, aga siis leping arendajaga lõppeb ning ise jäädakse ainult sisu haldama. Koduleht kogub järjest turvaauke kuni võib lasta läbi ründe. Hoolduslepingu summa tuleb eelarvesse kindlasti planeerida ja need tööd ka ära teha.

Asutuse juhi ABC-sse koondatud info kohaselt on Tartu linnavalitsuse IT süsteemihalduse osakonnal õigus kodulehe turvaauke monitoorida, nõuda hoolduslepingu olemasolu, teavitada turvaaukude parandamise nõuetest ning võtta vajadusel kasutusele meetmed, mis võivad turvalisuse kaalutlustel piirata kodulehe toimimist.

Kodulehe sisu osas on kohustuslik kirjeldatud avaliku teabe seaduse 4. peatükis, mis käsitleb teabe avalikustamist. Seaduse § 28 lõikes 1 loetletud teave tuleb avalikustada veebilehel, või lisatakse veebilehe link, mille kaudu on teave kättesaadav. Lisaks tulevad nõuded avaldatavate andmete koosseisule vastavatest eriseadustest, mida me ei käsitlenud.

IV Üldinfo, tähelepanekud, järeldused, soovitusel

Kodulehede turvalisust hinnati vabavaralise vahendiga SiteCheck ja analüüsiti kodulehtedelt kogutud andmeid.

Avaliku teabe seadusest lähtuvalt kontrolliti, kas on täidetud teabevaldaja kohustus avalikustada:

- põhimäärus;
- arengukava;
- eelarvete eelnõud ja eelarved ning nende täitmise aruanded;
- asutuse juhi vastuvõtuaeg või -korraldus;
- koosseis;
- täitmata ametikohtade andmed;
- asutuse dokumendiregister;
- isikuandmete töötlemise eesmärk, ulatus ja viis, kolmandatele isikutele, sealhulgas teisele asutusele, isikuandmete edastamise ja avalikkusele kättesaadavaks tegemise ning isiku poolt enda andmetega tutvumise õigus ja kord.

Kontrollitava sisu osas on teabevaldajal kohustus avalikustada teave kodulehel või lisatakse link, mille kaudu on teave kättesaadav.

Küsitlusega koguti infot asutuste praktika kohta kodulehede turvalisuse ja info kaasaegsuse tagamisel. Lisaks soovisime saada infot kodulehe kulude kohta ja millist abi asutused linnalt soovivad.

Kodulehede analüüs

Kodulehede turvalisus

Kodulehede turvalisuse osas vaatlesime esiteks kodulehe protokoll. Https on turvaline (krüpteeritud) versioon standardsest http protokollist. Http (Hyper Text Transfer Protocol) on viis, kuidas veebibrauser vahetab andmeid kodulehe serveriga. Https protokolliga, millel on SSL sertifikaat, on selline andmevahetus turvaline. Https ehk krüpteeritud ühendusega ligipääs veebile on ülioluline. Ilma krüpteerimata lehel andmete sisestamine on sama ebaturvaline, nagu kontori ukse lukustamata jätmine või PIN-koodi kirjutamine pangakaardile. Kogu info, mis internetis liigub ilma https (SSL) protokollita, on sisuliselt avalik. Eriti veel, kui kasutatakse avalikku, jagatud või WiFi-võrguühendust. Https protokoll kasutamist näeb ette ka Eesti infoturbestandard E-ITS.

Ülevaate jaoks kogutud andmete põhjal toome välja, et 27 kodulehte kasutasid http ja 34 kodulehte https protokoll.

Kodulehede turvalisust hinnati vabavaralise vahendiga SiteCheck.

Vabavaralise vahendiga hinnates said keskmise riskitaseme hinnangu 23 kodulehte ja madala riskihinnangu 38 kodulehte.

Https protokoll kasutanud kodulehtedest sai madala riskihinnangu ca 67%, samas kui http protokoll alusel loodud kodulehtedest oli madala riskihinnanguga ca 55%.

Siseauditi osakond tutvustas neid leide IT süsteemihalduse osakonna juhatajale, kes hindas kodulehtede turvalisust muutust vajavaks.

Järeldus: kodulehtede turvalisus on madal.

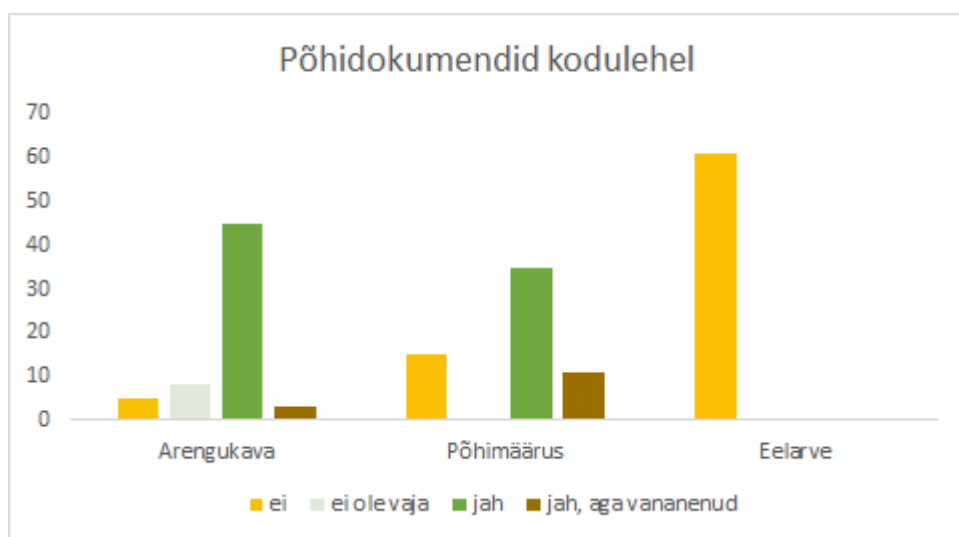
Ettepanek asutuste juhtidele: tõsta kodulehtede turvalisust ja tagada regulaarsete uuenduste tegemine.

Avaliku teabe seaduse täitmine

Siseauditi osakond koostas kontrollitavate teemade loetelu, mis katab osa avaliku teabe seadusega nõutud infost, mis peab olema avalikustatud veebilehel. Kogutud andmete tulemused esitame graafikutena.

Põhidokumendid

Asutuse tegevuse alusdokumendid on põhimäärus, arengukava ja eelarve. Põhimäärused ja eelarved on kõigil asutustel, arengukavade koostamine on kohustuslik osadele asutustele.

Valdavas osas on arengukavad ja põhimäärused kodulehtedel olemas, eelarved ei ole leitavad. Arengukavad olid avaldatud 48 asutusel, sh 3 juhul oli arengukava vananenud versioon. Põhimäärused olid avaldatud 46 asutusel, sh 11 vana põhimäärus. Parem praktika nimetatud dokumentide avaldamiseks on lingitav tekst, mille kaudu jõuab kehtiva redaktsioonini Riigi Teatajas.

Linna kodulehel on eraldi eelarve leht, kus on linna koondeelarve, asutuste eelarved ei ole eraldi välja toodud. Tartu linna eelarve koostamise, täitmise ja finantsjuhtimise korrast tulenevalt jaotab struktuuriüksuse juht struktuuriüksuse eelarve ja hallatava asutuse juht hallatava asutuse eelarve kuu aja jooksul pärast linnavalitsuse poolt eelarve jaotamist. Linnavalitsuse korraldus eelarve jaotamise kohta hallatavate asutuste lõikes on avaldatud linna dokumendiregistris õigusaktide all. Formaalselt oleks nõue täidetud juhul, kui asutuse kodulehelt oleks link linnavalitsuse korraldusele. Selleks et sisukamalt avaldada eelarve asutuse kodulehel, tuleb see detailsemalt lahti kirjutada.

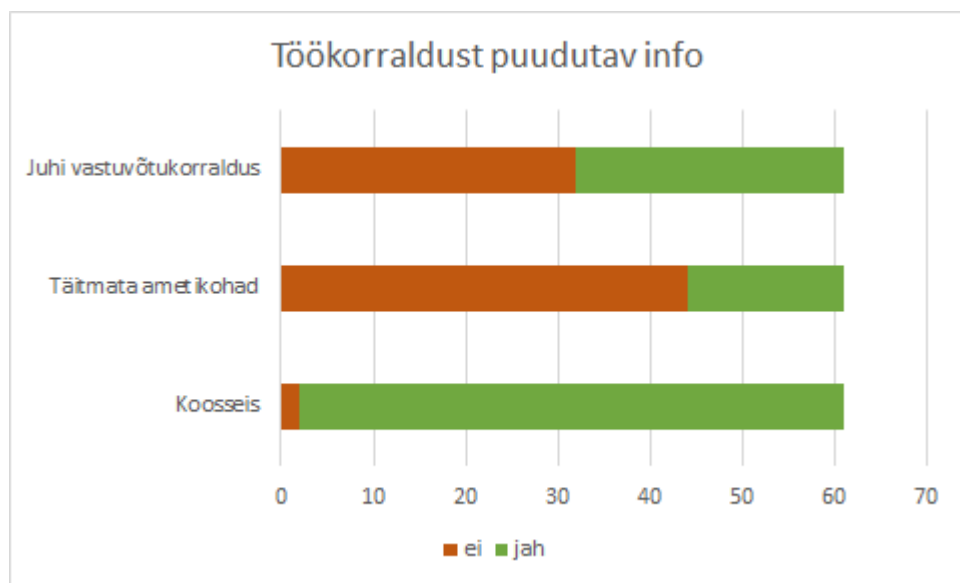
Eelarve eelnõu avaldamise osas tuleb läbi mõelda, millisel eelarve menetluse hetkel on korrektne avaldada asutuse eelarve eelnõu. Töö raames veendusime, et sarnaselt eelarvele puudub kodulehtedelt ka info selle täitmise ja eelarve eelnõu kohta.

Eelarve täitmist käsitleb linna eelarve koostamise, täitmise ja finantsjuhtimise kord järgmiselt: eelarve täitmist jälgib rahandusosakond, asutuse juht peab pidama kinni linnavolikogu poolt vastu võetud eelarvest. Ülevaade eelarve täimisest on asutuse juhile kättesaadav raamatupidamisprogrammist D365.

Töökorraldust puudutavad dokumendid

Asutuse töökorraldust puudutavalt vaadati üle:

1. info avaldamine asutuse juhi vastuvõtuaaja või -korralduse kohta,
2. kas täitmata ametikohtade andmed on leitavad;
3. kas on avaldatud asutuse koosseis.
- 4.

Juhi vastuvõtukorralduse osas lugesime piisavaks lehed, kus oli avaldatud info vastuvõtu aja kohta, kuna sellises sõnastuses on avaliku teabe seaduse nõue, 29 asutust avaldasid info juhi vastuvõtu kohta. Kõigil kodulehtedel olid olemas juhi telefoninumber ja e-posti aadress, mis on väga positiivne.

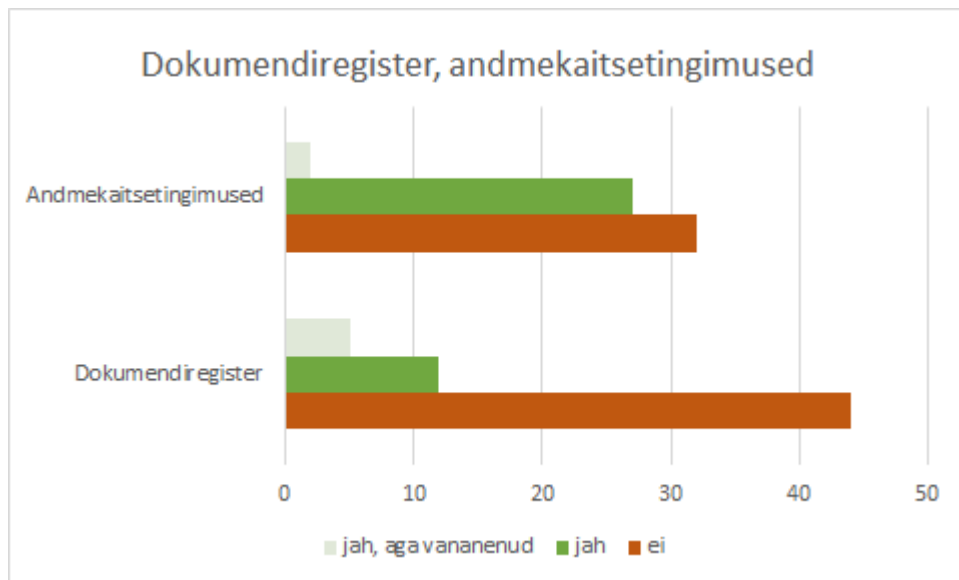
Täitmata ametikohtade osas oli kõige vähem infot, positiivse leiuna arvestasime ka selliseid lehti, millel oli olemas vastav rubriik. Täitmata ametikohtade avalikustamise nõue ei ole kaetud rubriigiga "Tööpakkumised", sest kõigile täitmata ametikohtadele ei ole tavaliselt konkurssi välja kuulutatud.

Kosseis on valdavalt avaldatud kontaktide kaudu. Töökorralduslikult kinnitab asutuse koosseisu asutuse juht. Kontaktide rubriigis on olulised kontaktisikud välja toodud. Ideaalset koosseisu esitust siiski ei leidnud. Kosseis hõlmab nii täidetud kui täitmata ametikohti ning ametnikke ja töötajaid.

Asutuse dokumendid kodulehel

Lähtuvalt avaliku teabe seaduse nõuetest vaadati üle, kas on avaldatud

- isikuandmete töötlemise eesmärk, ulatus ja viis, kolmandatele isikutele, sealhulgas teisele asutusele, isikuandmete edastamise ja avalikkusele kättesaadavaks tegemise ning isiku poolt enda andmetega tutvumise õigus ja kord;
- asutuse dokumendiregister.

Andmekaitsetingimused on avaldanud 29 asutust, osadel on info vananenud. Siseauditi osakond edastas kogutud info andmekaitse juhile edasiseks tegevuseks.

Asutuse dokumendiregister on üks osa linna dokumendiregistrist. Linna dokumendiregister on avaldatud linna kodulehel ja asutused on nõude täitmiseks kohustatud oma kodulehel avaldama viite linna dokumendiregistrile. Halb on see, et 44 asutust ei viita dokumendiregistrile. Kodulehed kus link dokumendiregistrile on loodud, aga see viib linna kodulehe avalehele, mitte dokumendiregistrisse, on töös kajastatud kui "jah, aga vananenud".

Järeldus: kontrollitud ulatuses ei ole osaliselt täidetud avaliku teabe seaduse nõudeid.

Ettepanek asutuste juhtidele: avaliku teabe seaduse nõuete täimiseks on vaja pöörata tähelepanu eelarve, eelarve eelnõu ja eelarve täitmise avalikustamisele; samuti dokumendiregistri viite olemasolule ja juba avaldatud dokumentide või info kaasaegsena hoidmisele.

Kodulehe esmase turvalisuse analüüsi küsitlus

Asutustele saadeti vastamiseks küsimustik 5 põhiküsimusega:

- Kus on koduleht majutatud?
- Kas ja kellega on teil sõlmitud kodulehe hooldusleping, et oleks tehtud vajalikud versiooni- ja turvauuendused?
- Milliste infosüsteemidega on koduleht liidestatud?
- Veebilehel ei või avaldada teavet, mis ei vasta tegelikkusele või on eksitav. Probleemi näitena toon välja, et paljudel kodulehtedel on avaldatud põhimääruse vana versioon. Kuidas on tagatud/kavas tagada kodulehe andmete õigsus?
- Kes saavad kodulehel andmeid muuta ja nende seos asutusega?

Küsitlusele vastas 52 asutust. Alljärgnevalt esitame küsitluse tulemused.

- Kus on koduleht majutatud?

7 asutust, need on kõik koolid, on majutanud kodulehe oma veebiserveris e 14% ja 86% asutustest ostavad majutusteenust sisse.

- Kas ja kellega on teil sõlmitud kodulehe hooldusleping, et oleks tehtud vajalikud versiooni- ja turvauuendused?

13 asutust ca 25% hooldavad oma kodulehte ise ja kinnitavad, et sellega on tagatud vajalike uuenduste tegemine. 75% asutustest väidavad, et on vajaliku teenuse ostnud sisse.

- Milliste infosüsteemidega on koduleht liidestatud?

45 asutust, ehk 86% kinnitasid, et veebilehed ei ole liidestatud ühegi infosüsteemiga. 14% asutustest nimetavad kas Studium või Google erinevaid tooteid.

- Kuidas on tagatud/kavas tagada kodulehe andmete õigsus?

Asutused on valdavalt e 86% vastustes väljendanud hoiakut, et infot uuendatakse jooksvalt ja selle kaudu ehk töökorralduslike võtetega, on tagatud andmete uuendamine ja juba avaldatud andmete aktuaalsena hoidmine. Nelja asutuse e 8% puhul on väidetavalt ühe inimese käes kodulehel avaldatud andmete õigsuse tagamine. Kolm asutust e 6% kirjeldasid töökorralduse osana, lisaks jooksvatele uuendustele ka korra aastas läbiviidava kodulehe ülevaatus. Kommentaariks lisame, et ühel juhul ei ole korra aastas kodulehe ülevaatus taganud, et dokumendid oleks uuendatud.

- Kes saavad kodulehel andmeid muuta ja nende seos asutusega?

18 juhul e 35% asutustest on õigus kodulehe andmeid muuta rohkem kui kahel asutuse töötajal, paljudel juhtudel on siis määratletud kes mida muuta võib. 3 asutust e 6% saavad kodulehel infot muuta üksnes välise teenuseosutaja kaudu. Enamusel asutustest on muutmisõigused kas ühel või kahel inimesel.

Siseauditi osakonna eesmärk oli lisaküsimuste kaudu selgitada välja kodulehtede hooldus- ja majutuskulud ja millist abi linnalt oodatakse.

- Kui suured on kulud kodulehe hooldusele, majutusele ja sisulooale? Hea on kui saate eraldi välja tuua.

Kokku kõigi asutuste peale on vastajate info põhjal aastane kulu linnale kodulehtede hooldus- ja majutuskuludeks alla 6000 euro. Kommentaarina toome sisse esimesele ja teisele küsimusele antud vastused - lisanduvad need kulud, mis on kaetud asutuse eelarves kui on oma veebiserveris majutus ja ise tehakse versiooni ja turvauuendused.

Siseauditi osakond tutvustas küsitluse tulemusi IT süsteemihalduse osakonna juhatajale, kes hindas asutuste kodulehtede hooldustegevuse alarahastatuks.

- Mis osas vajaksite abi linnalt?

Linnalt ei soovinud abi 13 asutust.

Väljendatud murekohad olid järgmised:

- infovajadus - millist abi linn kodulehtede teemal pakub;
- ühine kodulehtede platvorm nt lasteaedadele;
- vajadus keskse teenuseosutaja järgi, kelle poole saaks pöörduda versiooni- ja turvauuenduste teostamiseks;
- kehtestada ühtsed nõuded veebi majutusteenuste pakkujatele;
- kas on lepinguvorm, millest lähtuda veebilehe hooldusel;
- kontaktisik kelle poole võiks pöörduda tehniliste küsimustega;
- kas ja mida üldse peab avaldama, millist infot ei või avaldada;
- kas on nõuded kujundusele;
- keegi võiks aegajalt vaadata üle väljastpoolt asutust, kas kodulehed on korrektsed;
- puudub arenduseks raha, eelarve on niigi pingeline.

Üks lasteaed tõi välja, et lasteaiaga juba seotud lapsevanemad ei kasuta kodulehte, vajalik info on liikunud mujale. Kohustuslik info kõigi lasteaedade kohta võiks ja peaks olema linna poolt

kättesaadavaks tehtud, et lasteaiakoha otsijad ja teised infovajajad leiaksid selle hõlpsalt ühest kohast.

Järeldused:

- senised asutuste poolt välja toodud kulud summaarselt ei ole taganud kõigi asutuste kodulehtede heatasemelist hooldust, majutust ja arendust;
- üksikutel asutustel puudub võimalus oma kodulehe sisu iseseisvalt hallata;
- asutuste teadmatus kodulehtede nõuete osas ja kes linnas oleks selles küsimuses nõuandja.

Ettepanekud asutuste juhtidele:

- kavandada eelarve eelnõus vajalikud summad kodulehtede haldamiseks;
- vajadusel alustada tegevusi, et asutus saab ise oma kodulehe sisu luua ja muuta.

Ettepanek linna infoturbejuhtidele:

- panna kokku meeskond, et koostada ja teha asutuste juhtidele kättesaadavaks nõuded kodulehtede turvalisusele ja vajadusel stiilile.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Aune Visnapuu

Peaspetsialist

Aune Visnapuu

736 1150 Aune.Visnapuu@raad.tartu.ee